

ข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับหมิ่นประมาทและดูหมิ่นในกฎหมายอาญา

นางสาวสุรัสวดี แสนสุข

สาขานิติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

นายพลสิทธิ์ จิระสันติมน

นิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขากฎหมายอาญา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

E-mail : Khunprokpeakhihi@gmail.com

บทคัดย่อ

โดยปกติแล้ว คำพูดของคนไม่อาจทำอันตรายใครได้โดยตรง เหมือนกับการใช้ร่างกาย หรือ อาวุธประทุษร้าย แต่คำพูดบางคำในสถานการณ์บางอย่างก็อาจเป็นการดูถูกเหยียดหยาม ทำให้เกิดความหมางใจกันเป็นสาเหตุของการทะเลาะวิวาททำร้ายหรือฆ่ากันได้ กฎหมายได้ตระหนักในข้อนี้จึงได้บัญญัติการกระทำความผิดที่เนื่องมาจากการใช้วาจาหรือคำพูดไว้ในหลาย ๆ กรณี เช่น การข่มขู่ การยั่วโทสะ การแจ้งความเท็จ การดูหมิ่น หรือการหมิ่นประมาท เป็นต้น

ในบทความนี้ จะได้กล่าวถึงการใช้ถ้อยคำในทางที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหาย แก่ชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ซึ่งได้แก่ ความผิดในฐานหมิ่นประมาทและดูหมิ่น ตามประมวลกฎหมายอาญา

นอกจากจะอธิบายองค์ประกอบความผิดที่เป็นหลักแล้วมาตรา 393 ยังจะได้ขยายความ รับผิดในกรณีที่มีการหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นแก่บุคคลที่มีฐานะที่แตกต่างกันออกไปด้วย เช่น สถาบัน พระมหากษัตริย์ (มาตรา 112) เจ้าพนักงาน (มาตรา 136) ศาล (มาตรา 198) บุคคลธรรมดา และผู้ตาย (มาตรา 326, 327) ด้วย เพื่อคุ้มครองมิให้เกิดความเสียหายกระทบ กระเทือน ความสงบสุข การปฏิบัติหน้าที่หรือเกียรติยศของบุคคลหรือชื่อเสียงของบุคคล ตามประเภทและฐานะที่แตกต่างกันไป

Primary Remarks on offence of Defamation and Insult in Criminal code of Thailand

Suraswadee Saensuk

Lecturer in Bachelor of Law Program, Faculty of liberal Arts and Management Science
Kasetsart University Chalermphrakiat Sakonnakhon Province Campus.

Phonsit Chirasantimano

Master of Law (Criminal Law,Thammasat University)

E-mail : Khunprokpeakhihi@gmail.com

ABSTRACT

In general, Speech can do no physically harm, unlike committing an act of violence with or without any arms. Nevertheless, in particular circumstances, disdainful speech, including an insult, could lead to conflict, quarrel, act of violence, bodily harm or even murder. Criminal Law significantly regards unlawful speech as criminal offences in pursuant to maintain public order of the society. Therefore, various criminal offences caused by speech was stipulated in the Criminal Code of Thailand B.E.2499, for instance, offence against liberty by compel, offence of being seriously provocative by unjust speech, offence of giving any false information concerning a criminal offence, offence of defamation, offence of insulting.

This article will be focus on speech in a manner which is likely to impair the reputation of such other person or to expose such other person to be hated or scorned i.e. offence of defamation and offence of insulting other person in his presence or by publication in accordance with the Criminal Code of Thailand B.E.2499

Supplementary to the explanation of the core offences of defamation, Section 393 of the Criminal Code of Thailand B.E.2499 additionally sets forth various offences of defamation in order to protect miscellaneous persons, institutions and entities. For illustrations, offence of defamation, insult or threatening the King, the Queen, the Heir-apparent or the Regent (Section 112), Offence of insulting the official doing the act according to the function

(Section 136), Offence of insulting the Court or the judge in the trial or adjudication of the case (Section 198), Offence of defamation to person and the deceased (Section 326, 327). In this regard, any reputation and honor of person, public administration and public order of the society shall be protected by the law.

Keywords : Defamation, Insult, Criminal law

บทนำ

โดยปกติแล้วผู้คนทั่วไปมีความเข้าใจว่าคำพังเพย “ถ้อยคำหรือคำพูด” ไม่อาจที่จะทำร้ายให้บุคคลทั่วไปที่ได้รับอันตรายได้เพราะเป็นเพียงลมปากไม่เหมือนการกระทำด้วยอาวุธ แต่ในความเป็นจริงคำพูดบางคำในสถานการณ์บางอย่างอาจทำให้เกิดความบาดหมางและอาจถึงขั้นทะเลาะวิวาททำร้ายกันถึงตายได้

กฎหมายจึงได้มีการกำหนดว่าการใช้วาจาที่อาจก่อเหตุดังกล่าว เช่น คำพูดข่มขู่ หลอกลวง ขู่เชิญ บุคคลให้กระทำการใดหรือจำยอมต่อสิ่งใดเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายได้แต่อย่างไรก็ดี ยังมีกรณีคำพูดที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ ที่กฎหมายกำหนดอีกว่าหากกล่าวมาคือคำหยาบคาย ก้าวร้าว ใส่ความ โดยหากคำพูดดังกล่าวได้เผยแพร่ไปในหมู่ประชาชนคนที่ไม่รู้จักหรือในบริบทที่ต่างกัน ก็จะกลายเป็นคำพูดที่ดูหมิ่นเหยียดหยามและดูแคลนได้ ซึ่งอาจทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง และเป็นปฏิปักษ์กันได้อันจะนำไปสู่ความบาดหมางขัดเคืองใจกัน

อย่างไรก็ดีการจะพิจารณาว่าคำพูดใดจะเป็นคำพูดที่ผิดกฎหมายเช่นนั้นก็อาจจะไม่สามารถกำหนดให้ชัดเจนได้ ต้องดูตามสถานการณ์อันเป็นบริบทของเรื่อง เพราะในบางครั้งคำพูดที่แม้จะหยาบคายแต่หากอยู่ในวงจำกัดอย่างเพื่อนสนิทหรือพรรคพวกคนใกล้ชิดกันที่ใช้ในบริบทที่เหมาะสมก็ไม่เป็นความผิด

ดังนั้นกฎหมายอาญาจึงได้กำหนดความผิดและกำหนดองค์ประกอบของความผิดที่เกี่ยวกับคำพูดที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคมได้ กฎหมายจึงคุ้มครองและได้แบ่งลักษณะตามมาตราในการกำหนดความรับผิดของคำพูดออกเป็น 3 ลักษณะคือ 1. ความรับผิดฐานหมิ่นประมาท 2. ความรับผิดฐานดูหมิ่น และ 3. ความรับผิดฐานหมิ่นประมาทและดูหมิ่น ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ความผิดฐานหมิ่นประมาท

คำว่าหมิ่นประมาทนั้น ในประมวลกฎหมายอาญาโดยหลักจะมีการกำหนดความผิดแบ่งได้ออกเป็น 3 ลักษณะคือ 1) ความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา (มาตรา 326) 2) ความผิดฐานหมิ่นประมาทผู้ตาย (มาตรา 327) และ 3) ความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา (มาตรา 328) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) ความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา

พื้นฐานของความผิดปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นจะต้องมีองค์ประกอบเป็นการกระทำที่ใส่ความผู้อื่นซึ่งมีลักษณะยืนยันข้อเท็จจริงต่อบุคคลที่สามในประการที่ทำให้บุคคลที่ถูกหมิ่นประมาทเสื่อมเสียชื่อเสียงได้ โดยคำกล่าวที่เป็นหมิ่นประมาทก็คือการใส่ความ โดยการใส่ความนั้น คือ แสดงพฤติกรรมในข้อเท็จจริงที่เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงถึงพฤติกรรมของบุคคลในทางเสื่อมเสีย หรือในทางที่ชั่ว หรือมีความไม่น่าเชื่อถือโดยไม่คำนึงข้อเท็จจริงดังกล่าวจะเป็นการพูดให้ร้ายหรือกล่าวหาให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายในด้านต่าง ๆ (ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2559: 541) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องเท็จก็ตาม แต่หากสิ่งที่ไม่ใช่ข้อเท็จจริง เช่น คำว่าเป็นสัตว์ เป็นหมา เป็นผีบอ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไปไม่ได้ก็จะไม่ใช่ความผิดฐานหมิ่นประมาท

ส่วนวิธีการในการใส่ความนั้นก็หลายวิธี อาทิเช่น การพูดด้วยวาจา การเขียนเป็นหนังสือ วาดภาพ ปั้นรูป ทำกริยาท่าทาง ๆ ต่าง หรือด้วยวิธีใด ๆ อันเป็นการแสดงข้อความให้ปรากฏ ยกตัวอย่างเช่น ทำเครื่องหมายคนไว้แล้วไปวางที่หน้าบ้านเขา หรือ แขว่นโคลงเขียนที่หน้าบ้านเขาเพื่อแสดงว่าเป็นโสเภณี หรือ “เขียนและกล่าวข้อความเท็จว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญวางตนไม่เป็นกลางทำหน้าที่ไม่ยุติธรรม” ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 3545/2558 (เนติบัณฑิตยสภา, 2558: 494)

แต่อย่างไรก็ดีหากเป็นการใส่ความในลักษณะเหตุการณ์ทำนองในขนาดข้างหน้าที่ไม่แน่นอนก็จะไม่ใช่การหมิ่นประมาทเพราะการกระทำดังกล่าวไม่ใช่ลักษณะในการยืนยันในข้อเท็จจริงเพราะเป็นสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นและเป็นที่ยืนยันไม่ได้

ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือหากเป็นนิติบุคคลนั้นจะสามารถหมิ่นประมาทหรือถูกหมิ่น

ประมาทได้หรือไม่ เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายได้อธิบายถึงนิติบุคคลในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 67 ที่บัญญัติไว้ว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 66 นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น” ดังนั้นจากกฎหมายที่ได้อธิบายจะเห็นได้ว่านิติบุคคลก็อยู่ในความหมายของคำว่าบุคคลธรรมดาของคำว่า “ผู้อื่น” และการหมิ่นประมาทนิติบุคคลก็เป็นความผิดเหมือนหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดานั่นเอง (หยุด แสงอุทัย, 2556: 267)

ประเด็นต่อมาที่น่าสนใจคือหากนิติบุคคลสามารถกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทได้หรือไม่นั้น หากพิจารณาถึงแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาไทยพบว่าศาลฎีกาเคยตัดสินให้นิติบุคคลรับผิดทางอาญาในคดีหมิ่นประมาทความว่า “ข้อความที่ลงนั้นหมิ่นประมาทโจทก์ถึงแม้จะเป็นจริงหากจะทำให้คนทั้งหลายดูหมิ่นโจทก์แล้วก็เรียกว่าใส่ความที่จำเลยโฆษณาภายหลังจะอ้างช้อยกเว้นไม่ได้ เพราะเป็นชาวติเตียนและที่ทำการตำรวจไม่ใช่โรงเรียน ส่วนจำเลยที่ 2 เป็นบุคคลนิติสมมติถูกฟ้องทางอาญาให้ปรับได้” ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 265/2473 (เนติบัณฑิตยสภา, 2473) ดังนั้นในความผิดฐานหมิ่นประมาทในกฎหมายอาญาจะเห็นได้ว่านิติบุคคลถือว่าเป็น “ผู้ใด” เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาที่สามารถเป็นทั้งผู้ที่หมิ่นประมาทและถูกหมิ่นประมาทได้นั่นเอง

2) ความผิดฐานหมิ่นประมาทผู้ตาย

นอกจากหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดาจะเป็นความผิดแล้ว การใส่ความผู้ตายในบางกรณีกฎหมายก็กำหนดว่าเป็นความผิด แม้ว่าคำว่า “ผู้อื่น” จะต้องหมายถึงผู้มีชีวิตอยู่ตามวรรคแรกของมาตรา 15 ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 327 ที่ได้บัญญัติว่า “ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สามและการใส่ความนั้นน่าจะจะเป็นเหตุให้บิดามารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษดังบัญญัติไว้ในมาตรา 326 นั้น” ดังนั้นการหมิ่นประมาทผู้ตายย่อมทำให้ชื่อเสียงของผู้ตายเสื่อมเสียและยังกระทบและสร้างความเสื่อมเสียต่อบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ตามไปด้วย (คณิต ณ นคร, 2553: 204)

ข้อสังเกตที่น่าสนใจก็คือกฎหมายก็มีขอบเขตดังที่ได้บัญญัติไว้ โดยคำว่า “บิดา” “มารดา” “คู่สมรส” และ “บุตร” จะต้องเป็นบุคคลที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น (หยุด แสงอุทัย, 2556: 271) โดยในกรณีดังกล่าวก็มีข้อสังเกตว่าการที่กฎหมายกำหนดให้เพียง บิดา มารดา คู่สมรสและบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ที่กำหนดเช่นนี้ก็เพื่อ

ที่จะป้องกันปัญหาการฟ้องคดีที่ไม่สิ้นสุด ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในความผิดฐานหมิ่นประมาทผู้ตาย แม้กฎหมายตามตัวบทจะอธิบายถึงความผิดในการหมิ่นประมาทผู้ตายก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาตามความมุ่งหมายของกฎหมายก็จะเห็นได้ว่ากฎหมายมุ่งคุ้มครองบุคคลใกล้ชิดที่มีชีวิตอยู่นั่นเอง

3) ความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

ในเรื่องหมิ่นประมาทนั้น กฎหมายได้กำหนดโทษที่หนักขึ้น หากเป็นการกระทำโดยวิธีที่แพร่หลายไปยังคนจำนวนมาก โดยไม่มีการจำกัดบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นการหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา โดยกฎหมายกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ที่บัญญัติว่า “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำการโดยการโฆษณาด้วยเอกสารภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษรกระทำการโดยการกระจายเสียงหรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท” ดังนั้นหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาจึงหมายความว่า การกระทำการใด ๆ โดยการเผยแพร่ไปสู่สาธารณะที่ไม่จำกัดบุคคล ไม่ว่าด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพยนตร์ ฯลฯ ยกตัวอย่างเช่น เขียนบทความหมิ่นประมาทผู้อื่นทางหนังสือพิมพ์ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 6031/2531 (สำนักงานส่งเสริมตุลาการ, 2531: เล่ม 12 หน้า 341) เป็นต้น

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการกระทำการหมิ่นประมาทด้วยวิธีการโฆษณาดังกล่าว กฎหมายได้กำหนดโทษไว้สูงขึ้นกว่าการหมิ่นประมาททั่วไป โดยจะมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท ซึ่งหนักกว่าหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 คือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ เนื่องจากคำนึงถึงผลของความเสียหายที่เกิดขึ้นของผู้ถูกหมิ่นประมาทจากการที่ถูกแพร่หลายไปยังบุคคลหลายคนเกิดความเสียหายมากกว่าการถูกหมิ่นประมาทด้วยวิธีการธรรมดา

อย่างไรก็ดีการหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณานั้นมิใช่ข้อสังเกตที่น่าสนใจว่าแม้ว่าผู้หมิ่นประมาทจะให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ในเชิงที่ใสความผู้อื่น แล้วหนังสือพิมพ์นำข้อความนั้นไปลงพิมพ์โฆษณาเอง โดยที่ผู้หมิ่นประมาทไม่ทราบเรื่องเช่นนี้ผู้หมิ่นประมาทจะมีความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาหรือไม่นั้น เมื่อพิจารณาตาม

นอกจากนี้กฎหมายยังได้กำหนดการกระทำบางอย่างหากได้ทำตามเงื่อนไขตามข้อกฎหมายจะทำการกระทำความผิดกล่าวไม่มีผิดหรือแม้เป็นความผิดแต่ก็ได้รับการยกเว้นโทษดังนี้

1.1 เหตุยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาท

การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทในประมวลกฎหมายอาญานั้นจะมีความผิดแบ่งเป็นหลัก ๆ สามส่วน คือ การหมิ่นประมาทธรรมดา หมิ่นประมาทผู้ตาย และหมิ่นประมาทด้วยการปาฐกถาหรือโฆษณา แต่อย่างไรก็ดีก็ไม่ได้หมายความว่ากระทำความผิดฐานหมิ่นประมาททุกอย่างจะเป็นความผิดเสียหมด เพราะในบางกรณีกฎหมายก็ได้ให้อำนาจกระทำได้เป็นเหตุในการยกเว้นความผิดซึ่งจะแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตและการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความในศาล(ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2559ค: 231-234)

1.1.1 การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต

การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 329 โดยความในมาตรานี้จะเป็นบทบัญญัติที่ทำให้การกระทำไม่เป็นความผิด ซึ่งเป็นหลักที่เรียกกันว่า เอกสิทธิ์ไม่เด็ดขาด หรือเอกสิทธิ์โดยมีเงื่อนไข (Qualified privilege) (จิตติ ดิงศภัทย์, 2553: หัวข้อ 1164 หน้า 460) หมายถึง การกระทำหรือการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต หรือเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม กระทำเพื่อป้องกันส่วนประโยชน์ได้เสียของตน กระทำปกป้องในผลประโยชน์สาธารณะ การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค หรือเป็นการกระทำโดยปราศจากเจตนาร้าย (พิศิษฐ์ วงศ์เจียรณา, 2552: 82) โดยในส่วนของมาตรา 329 นั้นผู้กระทำจะต้องเชื่อโดยสุจริตและเชื่อว่าการกล่าวเช่นนั้นกฎหมายระบุไว้ว่ายกเว้นความผิดโดยมีเหตุในการยกเว้นความผิดดังนี้คือ

ประการแรก เป็นการกล่าวข้อความด้วยความชอบธรรมเพื่อป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรมนั้น ซึ่งโดยหลักการกล่าวด้วยความชอบธรรมและป้องกันตนนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นสิทธิที่กระทำได้ตามกฎหมาย เพียงเป็นแต่ความถูกต้องในความคิดของวิญญูชนคนทั่วไปก็เพียงพอแล้ว (จิตติ ดิงศภัทย์, 2553: หัวข้อ 1165 หน้า 462)

ประเด็นที่สอง เป็นการกล่าวข้อความในฐานะเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ เนื่องด้วยกฎหมายกำหนดเพื่อให้เจ้าพนักงานดำเนินราชการไปได้ด้วยดีและคุ้มครองการทำงานของเจ้าพนักงานจากการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย แม้ว่าการกล่าวหาจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเสียหาย ถูกดูหมิ่น และถูกเกลียดชังก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น เจ้าพนักงานตำรวจสืบคดี และได้กล่าวหาว่านายเอว่่ากระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ผู้อื่น เช่นนี้หากเจ้าพนักงานตำรวจได้กระทำตามโดยชอบด้วยสุจริตก็ไม่มีผิด หรือในกรณีที่ผู้ว่าการท่าอากาศยานตอบหนังสือของกองทัพอากาศว่า นายแดงถูกปลดเพราะต้องหาว่าลักทรัพย์ การตอบหนังสือ

ดังกล่าวเป็นการกระทำโดยสุจริตตามหน้าที่ จึงเป็นการแสดงข้อความโดยสุจริตของเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติการ จึงไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1459/2527 (เนติบัณฑิตยสภา, 2527: 861)

ประการที่สาม เหตุที่ยกเว้นความผิดคือในเรื่องการติชม ด้วยความเป็นธรรม ตามวิสัยของประชาชนย่อมกระทำนั้นหมายถึง การที่ผู้กล่าวถ้อยคำได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ด้วยความ เป็นธรรมและเที่ยงธรรม หรือกล่าวติชมในการปฏิบัติงานในหน้าที่ขององค์กรสาธารณะหรือ เจ้าพนักงานต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม ซึ่งเป็นวิสัยที่ประชาชนย่อมกระทำได้ ยกตัวอย่าง เช่น “จำเลยกล่าวหาว่านายอำเภอไม่ดูแลทุกข์สุขของราษฎรคนไทย จำเลยมิได้กล่าวให้ร้าย ผู้เสียหายในเรื่องส่วนตัว แต่เป็นการกล่าวติชมในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของผู้เสียหาย ด้วยความเป็นธรรม ซึ่งเป็นวิสัยที่ประชาชนย่อมกระทำได้ ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท เช่นเดียวกัน” ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 3371/2522 (เนติบัณฑิตยสภา, 2522:2563)

ประการสุดท้ายก็คือหากการแสดงข้อความหรือข่าวได้กระทำด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยต่อในศาลหรือในที่ประชุม ซึ่งในส่วนของในศาลจะต้องเป็น การกล่าวตามที่ได้รับทราบข่าวมาอย่างถูกต้องและเป็นการพิจารณาทั่วไปที่เปิดให้ประชาชน เข้ารับฟังได้ ดังนั้นจึงต้องไม่ใช่การพิจารณาลับ ในส่วนของการเผยแพร่ข่าวในที่ประชุมข่าว ที่ได้รับจะต้องเป็นข่าวที่ดำเนินการเปิดเผยได้ เช่น การกระจายเสียง การอภิปรายของในที่ประชุม รัฐสภาตามคำพิพากษาฎีกาที่ 2976/2522 (เนติบัณฑิตยสภา, 2522: 2345) แต่ต้องมีใช้ข่าว ที่เกิดจากการประชุมของบุคคลบางพวก เช่น ประชุมกรรมการบริหารของบริษัทเรื่องแผนการ ปลดลดจำนวนพนักงานเพื่อลดขาดทุนของบริษัทที่จำกัดเฉพาะกรรมการบริษัทเท่านั้น ข่าวการ ประชุมนั้นจึงไม่ใช่เงื่อนไขในการได้รับการยกเว้นความผิดและหากผู้ใดเผยแพร่ก็จะเป็นความผิด ฐานหมิ่นประมาทได้

ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือในเรื่องของเหตุยกเว้นความผิดในเรื่องหมิ่นประมาทที่เป็นอำนาจ กระทำที่จะทำให้การผู้กระทำไม่ต้องรับผิด ผู้กระทำจะต้องรู้ว่าการกระทำของตนกระทำโดย สุจริต เพราะหากผู้กระทำไม่ได้กระทำโดยสุจริต หรือรู้อยู่แล้วว่าการแสดงข้อความคิดเห็นหรือ ข้อความใด ๆ นั้นไม่เป็นความจริง ผู้กระทำก็จะไม่สามารถอ้างเหตุตามมาตรา 329 มาเป็นเหตุ ที่ไม่ต้องรับผิดในความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ (คมพล จันทรหอม, 2559)

1.1.2 การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความในศาล

อำนาจกระทำการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความในศาลนั้น กฎหมายได้กำหนด

ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 331 ที่บัญญัติว่า “คู่ความ หรือทนายความของคู่ความ ซึ่งแสดงความคิดเห็น หรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีในศาล เพื่อประโยชน์แก่คดีของตน ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”

คำว่าคู่ความตามความหมายหัวข้อนี้ หมายถึง บุคคลผู้ยื่นคำฟ้องหรือถูกฟ้องต่อศาลและเพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้รวมถึงบุคคลผู้มีสิทธิกระทำการแทนบุคคลนั้น ๆ ตามกฎหมายในฐานะทนายความ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1(11)

ข้อสังเกตที่น่าสนใจก็คือการได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 331 นั้นมิใช่พิจารณาแต่เพียงว่าหากเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเพื่อประโยชน์แก่คดีของตนในศาลแล้วจะได้รับความคุ้มครองเสมอไป เพราะหากการแสดงข้อความความคิดเห็นที่แสดงในศาลแม้ว่าจะเป็นข้อความที่สุจริต แต่ถ้าข้อความที่กล่าวไม่เกี่ยวกับรูปคดี การกระทำความผิดกล่าวก็อาจจะมีความผิดฐานหมิ่นประมาทได้เพราะไม่เข้าองค์ประกอบ นั่นก็คือการมีประโยชน์ต่อรูปคดีนั่นเอง

ทำให้จากการศึกษาในเรื่องของเหตุยกเว้นความผิดในเรื่องหมิ่นประมาทจะเห็นได้ว่า แม้จะมีการกระทำความผิดประกอบอันจะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท แต่หากการกระทำเข้าเกณฑ์หรือคุณลักษณะประกอบตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ที่ให้อำนาจกระทำได้ครบตามเงื่อนไขก็จะทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด(สัญญาชัย สัจจวานิช, 2515)

1.2 เหตุยกเว้นโทษในความผิดฐานหมิ่นประมาท

ในกรณีหมิ่นประมาทนั้น มีกฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ ซึ่งปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 330 ในความผิดฐานหมิ่นประมาทให้โอกาสแก่ผู้ที่กระทำความผิดว่าหากผู้กระทำความผิดได้ทำครบตามเงื่อนไข แม้การกระทำหมิ่นประมาทดังกล่าวจะเป็นความผิด แต่กฎหมายจะละเว้นโทษให้ซึ่งจะต้องเข้าองค์ประกอบสองเรื่องคือ ข้อความที่หมิ่นประมาทนั้นจะต้องเป็นเรื่องจริง และเรื่องที่ได้พิสูจน์ว่าจริงนั้นจะต้องเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

ดังนั้นจากเหตุยกเว้นความผิดดังกล่าวจึงพิจารณาได้ว่า ถ้าการใส่ความแก่บุคคลอื่นนั้นเป็นเรื่องจริงและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนแม้กฎหมายจะกำหนดว่าเป็นความผิด แต่ผู้กระทำก็จะได้รับการยกเว้นโทษ ยกตัวอย่างเช่น “ตีพิมพ์การกระทำหรือพฤติกรรมของนาย อ. ซึ่งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดตามคำสั่งกรมตำรวจนั้น แม้เป็นข้อความหมิ่นประมาทโจทก์ก็ตาม แต่ก็มิใช่

เป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว เพราะเป็นเรื่องดีแต่สิ่งประหลาดชั่วร้ายและกระทำหน้าที่มีขอบ เพื่อให้ประชาชนรับทราบ ย่อมเป็นข้อความที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ย่อมไม่ต้องรับโทษ” ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7435/2541 (สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ, 2541: เล่ม 11 หน้า 228)

ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือแม้เรื่องจริงที่พิสูจน์จะเป็นเรื่องส่วนตัวก็อาจได้รับการยกเว้นโทษ ถ้าการพิสูจน์ความจริงจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชน เช่น ความประหลาดของครู หรือ พระภิกษุ เป็นต้น ยกตัวอย่างคือกล่าวหาว่าพระเจ้าหลานซีที่ห้องวิปัสสนา แม้จะเป็นเรื่องส่วนตัว แต่ถ้าพิสูจน์ความจริงได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ย่อมได้รับการยกเว้นโทษ” ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1072/2507 (เนติบัณฑิตยสภา, 2507: 1817)จากคำพิพากษาดังกล่าววิเคราะห์ได้ว่าการพิสูจน์ความจริงในเรื่องส่วนตัวนี้ได้รับการยกเว้นโทษเพราะว่าชาวไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ การที่ภิกษุสงฆ์ลามกกับสตรีเพศ อันนำมาซึ่งความมัวหมองและเสื่อมเสียแก่พุทธศาสนา การที่พิสูจน์ความจริงได้ ย่อมเป็นประโยชน์แก่ผู้คนทั่วไปที่จะได้ไม่มัวหลงเคลมเลื่อมใสภิกษุที่ประพฤติชั่วอีกจึงย่อมได้รับการยกเว้นโทษแม้จะเป็นการพิสูจน์ในเรื่องส่วนตัวก็ตาม

ข้อสังเกตอีกประการที่น่าสนใจคือในเรื่องของการพิสูจน์ความจริงนั้น ตามตัวบทกฎหมาย ไม่ได้บังคับหรือกำหนดว่าการพิสูจน์ความจริงในความผิดหมิ่นประมาทเพื่อให้ได้รับการยกเว้นโทษจะต้องเป็นการพิสูจน์ในชั้นศาลเสมอไป เพราะหากผู้กระทำความผิดได้พิสูจน์ความจริงอันเป็นเงื่อนไขที่ได้รับการยกเว้นโทษในชั้นพนักงานสอบสวนได้ พนักงานสอบสวนก็สามารถที่จะทำความเห็นต่อพนักงานอัยการว่าไม่สมควรสั่งฟ้อง เพราะผู้กระทำความผิดพิสูจน์ความจริงได้ครบตามเงื่อนไขของกฎหมายจนได้รับการยกเว้นโทษแล้วนั่นเอง (หยุด แสงอุทัย, 2556: 275)

ดังนั้นจากการศึกษาในความผิดฐานหมิ่นประมาทในภาพรวมของความรับผิดชอบเหตุยกเว้นความผิด และเหตุในการยกเว้นโทษก็จะพบข้อสังเกตในภาพรวมเรื่องความผิดฐานหมิ่นประมาทในกฎหมายอาญานั้น มีความแตกต่างจากการหมิ่นประมาทในกฎหมายแพ่ง เพราะการหมิ่นประมาททางแพ่งตามมาตรา 423 นั้นจะเห็นได้ว่าข้อความที่กล่าวหากเป็นการโฆษณาที่เป็นความจริงไม่ถือว่าเป็นความผิดทางแพ่ง ต่างจากทางกฎหมายอาญาแม้จะเป็นข้อความที่เป็นจริงก็เป็นความผิดได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ยิ่งจริง ยิ่งหมิ่นประมาท” ที่มีความหมายว่าข้อความใด ๆ ก็ตามที่กล่าวไม่ว่าจะเป็นเรื่องจริงหรือเท็จก็เป็นความผิดหมิ่นประมาททั้งสิ้น เพราะหากข้อเท็จจริงที่หมิ่นประมาทเป็นเรื่องจริงก็ยิ่งทำให้ผู้ถูกหมิ่นประมาทได้รับความเสียหาย เช่น ใส่ความว่าเขาเคยเสียตัวกับผู้ชายหลายคนก่อนแต่งงาน แม้เป็นเรื่องไม่จริงก็เสียหาย และหากเป็นเรื่องจริงเขาย่อมเสียหายเช่นกัน(ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2559ก: 306)

ข้อสังเกตที่น่าสนใจอีกประเด็นคือ ผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทจะได้รับการยกเว้นความผิดหรือได้รับการยกเว้นโทษหรือไม่นั้น การที่จะนำมาพิสูจน์ข้อความคิดเห็นหรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทไม่ต้องรับผิดในการกระทำของตนได้หากเข้าเงื่อนไขดังกล่าวจะต้องเป็นการกระทำโดยสุจริตเท่านั้น เพราะหากการได้รับการยกเว้นความผิดหรือการพิสูจน์ความจริงเพื่อให้ตนได้รับการยกเว้นโทษนั้นหากกระทำไปโดยทุจริต ก็ไม่อาจที่จะนำมาอ้างเพื่อให้ตนพ้นผิดได้

จากการศึกษาความผิดฐานหมิ่นประมาทจะพบว่าเป็นความผิดที่เกิดความเสียหายต่อส่วนตัว ดังที่เห็นได้จากการที่กฎหมายได้กำหนดไว้ในมาตรา 333 ไว้ว่าความผิดในหมวดนี้หากผู้เสียหายไม่ติดใจเอาความ หรือสามารถตกลงกันได้ภายในภายหลังก็สามารถยอมความได้ และหากผู้เสียหายตายก่อนร้องทุกข์ก็ให้บิดา มารดา คู่สมรสหรือบุตรร้องทุกข์เป็นผู้เสียหายแทนได้แต่อย่างไรก็ตามการร้องทุกข์ดังกล่าวผู้ร้องทุกข์แทนก็ต้องเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์เช่นนั้นโดยชอบด้วยกฎหมายด้วย (จิตติ ติงศรัทย์, 2553: หัวข้อ 1178 หน้า 514)

ดังนั้นความผิดเกี่ยวกับ “คำพูด” ในกฎหมายอาญา นอกจากความผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว กฎหมายยังได้กำหนดความผิดที่เกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำพูดในลักษณะที่ผู้กระทำความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

2. ความผิดฐานดูหมิ่น

คำว่าดูหมิ่นที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญานั้น โดยหลักจะมีการกำหนดความผิดแบ่งได้ออกเป็น 4 ลักษณะคือ 2.1 ความผิดฐานดูหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา (มาตรา 393) 2.2 ความผิดฐานดูหมิ่นประมาทเจ้าพนักงาน (มาตรา 136) 2.3 ความผิดฐานดูหมิ่นศาล (มาตรา 198) และ 2.4 ความผิดฐานดูหมิ่นศพ (มาตรา 366/4) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 ความผิดฐานดูหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา

คำว่าดูหมิ่นนั้น พื้นฐานของความรับผิดชอบจะปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 393 บัญญัติว่า “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” แต่ทว่าความในตัวมาตราดังกล่าวตามประมวลกฎหมายอาญาจะไม่ได้มีการนิยามความหมายของคำดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อมาศึกษาถึงพจนานุกรม ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของการดูหมิ่นว่า “เป็นการแสดงกิริยาท่าทาง พูดหรือเขียนเป็นเชิงดูถูกว่ามีฐานะต่ำต้อยหรือไม่ดีจริงหรือไม่เก่งจริง” ซึ่งจากความหมายดังกล่าวได้สอดคล้องกับตัวอย่างในคำพิพากษาฎีกาที่เคยให้

คำจำกัดความของคำว่า ดูหมิ่นผู้อื่นนั้นหมายความว่า การดูถูกเหยียดหยาม สบประมาท หรือทำให้อับอาย ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 8919/2552 (สำนักงานส่งเสริมตุลาการ, 2552: เล่ม 11 หน้า 160) ซึ่งสามารถยกตัวอย่างได้เช่นคำว่า “ด่าว่า มองหาควยอะไรวะ ไอ้สัตว์” เช่นนี้คำดังกล่าวถือว่าเป็นถ้อยคำดูหมิ่น ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1420/2534 (เนติบัณฑิตยสภา, 2534: 890)

ดังนั้นจากความหมายตามพจนานุกรมและแนวคำพิพากษาศาลฎีกาจึงสามารถที่จะให้ความหมายของคำว่า ดูหมิ่น หมายถึง การกระทำใด ๆ ต่อผู้ถูกกระทำด้วยคำพูด การเขียน หรือกริยาใด ๆ ไม่ว่าทำต่อหน้าหรือด้วยการโฆษณา โดยการเหยียดหยาม หรือสบประมาท แสดงอาการของผู้กระทำ ต่อผู้ถูกกระทำว่าเป็นบุคคลด้อยค่า มิได้มุ่งให้เสียหายแก่ชื่อเสียงเป็นหลักเหมือนหมิ่นประมาทซึ่งต้องเข้าข้อเท็จจริงที่อาจทำให้เขาเสียชื่อเสียงได้

อย่างไรก็ตามในเรื่องของความผิดฐานดูหมิ่นมีองค์ประกอบคือดูหมิ่นที่กระทำซึ่งหน้า ที่มีความหมายคือ การแสดงการเหยียดหยามต่อหน้าผู้ถูกดูหมิ่น ซึ่งจะต้องมีการกระทำโดยซึ่งหน้า ดังนั้นความผิดฐานดูหมิ่น ถ้าเป็นกล่าวด้วยวาจา ต้องเป็นการกล่าวซึ่งหน้า ดังนั้นหากผู้ถูกดูหมิ่นมิได้อยู่ในที่เกิดเหตุ จึงมิใช่การกล่าวดูหมิ่นซึ่งหน้า ผู้ดูหมิ่นจึงไม่มีความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตามคำพิพากษาฎีกาที่ 256/2509 (เนติบัณฑิตยสภา, 2509: 1957)

ส่วนการดูหมิ่นด้วยการโฆษณาจะต่างจากดูหมิ่นซึ่งหน้าคือ ไม่จำเป็นที่จะเป็นโดยกระทำซึ่งหน้า แต่จะต้องเป็นการดูหมิ่นในลักษณะการให้รู้กันหลาย ๆ คน หรือด้วยการกระทำให้แพร่หลาย เช่น ปิดใบปลิว ลงข้อความในหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ดังนั้นการดูหมิ่นด้วยการโฆษณา จะทำโดยซึ่งหรือไม่ซึ่งหน้าด้วยก็เป็นความผิดได้

ข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับการดูหมิ่นนั่นก็คือ ในกรณีที่มีการดูหมิ่นซึ่งกันและกัน ของบุคคลสองฝ่าย ต่างฝ่ายก็ไม่มี ความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้า ยกตัวอย่างเช่น ในวันเวลาเกิดเหตุ จ. กับ ป. ได้ทะเลาะวิวาทกันและต่างคนต่างด่ากันว่า “ไอ้เหี้ย” ดังนี้ การกระทำของจำเลย ย่อมไม่เป็นความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าตามคำพิพากษาฎีกาที่ 676/2521 (เนติบัณฑิตยสภา, 2521: 1573)

มีข้อสังเกตว่าการดูหมิ่นไม่จำเป็นต้องหยาบคายเสมอไป แต่อาจเป็นคำกล่าวที่ไม่เหมาะสมก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น “ด่าว่า เป็นผู้หญิงต่ำ ๆ แสดงว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี มีศักดิ์ศรีต่ำกว่าผู้หญิงทั่วไป” ก็ถือได้ว่าเป็นการดูหมิ่นแล้วตามคำพิพากษาฎีกาที่ 2256/2537 (สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ, 2537: เล่ม 8 หน้า 111) หรือบางครั้งถ้อยคำอาจจะเพียงถ้อยคำที่ไม่สุภาพ

ไม่ถึงกับเป็นดูหมิ่นก็ได้ ยกตัวอย่าง เช่น การใช้ถ้อยคำสรรพนามว่า กูและมึง เป็นเพียงถ้อยคำไม่สุภาพตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7572/2542 (สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ, 2542: เล่ม 12 หน้า 52)

ข้อสังเกตต่อมาคือ หากเป็นการโทรศัพท์ไปด่าทอกัน แม้เป็นโทรศัพท์ที่เห็นหน้ากันได้ ก็ไม่ใช่การกระทำความดูหมิ่นซึ่งหน้า เพราะคำว่าซึ่งหน้านั้นจะต้องเป็นกรณีที่ต้องอยู่กัน “ต่อหน้าต่อตา” (ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ, 2559ข: 106-107) ยกตัวอย่างเช่น โทรศัพท์ไปหาผู้เสียหายด่าว่าและทวงเอกสารจากผู้เสียหายขณะเกิดเหตุผู้เสียหายอยู่ห่างไกลกันคนละอำเภอ การกระทำความดังกล่าวจึงไม่เป็นความผิดฐานดูหมิ่นตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3711/2557 (เนติบัณฑิตยสภา, 2557: 1472) ซึ่งจากคำพิพากษาศาลฎีกาจึงวิเคราะห์ได้ว่าการด่าว่ากันทางโทรศัพท์ไม่เป็นความผิดดูหมิ่นก็เพราะว่าในเรื่องของความผิดฐานดูหมิ่นนั้น กฎหมายกำหนดความผิดขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเผชิญหน้าของคนที่ จะเกิดการทำร้ายกันอันเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายที่อาจจะเกิดขึ้นในทันทีที่มีการดูหมิ่นนั่นเอง

ข้อสังเกตอีกประการที่น่าสนใจคือ ความผิดฐานดูหมิ่นผู้ที่ดูหมิ่นจะต้องมีเจตนารู้ว่าการกระทำของตนครบองค์ประกอบความผิดฐานดูหมิ่นและจะมีการกระทำความผิด (เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, 2551) ที่จะถูกลงโทษหรือถูกดำเนินคดีผู้ถูกดูหมิ่น เพราะหากเป็นการพูดคุยกันตามประสาเพื่อนฝูง คนสนิทติดต่อกันแม้จะมีถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมบ้างก็ไม่ถือว่าเป็นการดูหมิ่น เพราะผู้กระทำความผิดนั้นขาดเจตนาในการดูหมิ่น หรือหากเป็นกรณีที่ผู้ดูหมิ่นไม่รู้ว่าเป็นการดูหมิ่นอยู่บริเวณนั้น แม้ว่าผู้ถูกดูหมิ่นจะรับทราบข้อความที่ถูกดูหมิ่นแล้วก็ตามก็หาเป็นความผิดไม่ เพราะการดูหมิ่นซึ่งหน้าตามมาตรา 393 หมายถึงผู้ดูหมิ่นและผู้ถูกดูหมิ่นจะต้องอยู่ในที่เกิดเหตุซึ่งอาจเป็นการอยู่ต่อหน้าหรือแม้ไม่อยู่ต่อหน้าก็ต้องเป็นกรณีที่ผู้ถูกดูหมิ่นอยู่ตรงนั้นและผู้ดูหมิ่นก็รู้ว่าผู้ถูกดูหมิ่นอยู่แถวนั้นด้วยจึงจะเป็นความผิดตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 259/2514 (เนติบัณฑิตยสภา, 2514: 208)

2.2 ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน

ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานในประมวลกฎหมายอาญาปรากฏในมาตรา 136 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำความผิดตามที่ หรือเพราะได้กระทำความผิดตามที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญาได้ให้ความหมายของเจ้าพนักงานไว้ใน มาตรา 1(16) ที่บัญญัติว่า เจ้าพนักงาน หมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่

โดยเหตุที่จะต้องมีการบัญญัติความผิดของเจ้าพนักงานไว้เป็นการเฉพาะแตกต่างจากความผิดฐานดูหมิ่นบุคคลธรรมดาเพราะว่าเจ้าพนักงานเป็นผู้ที่ใช้อำนาจรัฐในการทำงาน เพื่อควบคุมสังคมดูแลสังคมให้เกิดการพัฒนาและความสงบสุข จึงเป็นเหตุผลที่กฎหมายจึงกำหนดความรับผิดในกรณีที่หนักขึ้นในกรณีที่กระทำต่อเจ้าพนักงาน

ดังนั้นการกระทำความผิดต่อเจ้าพนักงานจึงเป็นความผิดที่ร้ายแรงกว่ากระทำต่อบุคคลปกติ ยกตัวอย่างเช่นการกระทำความผิดดูหมิ่น ซึ่งหากเป็นการดูหมิ่นบุคคลธรรมดาตามมาตรา 393 ซึ่งจัดเป็นหมวดความผิดละเมิด ต่างจากการดูหมิ่นเจ้าพนักงานที่จัดเป็นความผิดเกี่ยวกับการปกครองที่กฎหมายจัดให้เป็นความผิดที่หนักกว่าการดูหมิ่นทั่วไป โดยตามกฎหมายกำหนดว่ามาตรานี้มีสองความผิดคือ ดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำตามหน้าที่ หมายถึง ดูหมิ่นเจ้าพนักงานในขณะที่เจ้าพนักงานกำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่

ส่วนความผิดอีกอย่างได้แก่ดูหมิ่นเจ้าพนักงานที่ได้กระทำตามหน้าที่ หมายถึง ดูหมิ่นเพราะเจ้าพนักงานได้กระทำหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งมาแล้วเป็นเหตุชักจูงใจให้ดูหมิ่น (หยุด แสงอุทัย, 2556: 50) ยกตัวอย่างเช่น ตำรวจจับจำเลยเพราะอัยการมาแจ้งให้จับ จำเลยไปด่าตำรวจที่บ้านพักของตำรวจว่าเป็นข้าอัยการ เป็นการดูหมิ่นเจ้าพนักงาน เพราะได้กระทำการตามหน้าที่ (ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2559: 42)หรือ โกรธที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ น. มาจับตนเมื่อวาน วันต่อมาจึงตามไปกัดอย่างเสีย ๆ หาย ๆ ถึงบ้านพัก เป็นต้น อย่างไรก็ตามความผิดในส่วนนี้มีข้อสังเกตว่าแม้ว่าขณะดูหมิ่นเจ้าพนักงานจะไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ก็เป็นความผิดได้เพราะเหตุที่ชักจูงใจให้กระทำการดูหมิ่นเจ้าพนักงานเป็นผลมาจากการปฏิบัติหน้าที่นั่นเอง

ข้อสังเกตที่น่าสนใจในเรื่องของการดูหมิ่นเจ้าพนักงานก็คือ การที่จะเป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานได้นั้น จะต้องเป็นการกระทำที่เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ขณะถูกดูหมิ่น หรือถูกดูหมิ่นอันเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายเท่านั้น แต่หากเป็นกรณีที่ขณะดูหมิ่นเจ้าพนักงานได้ลาออกจากราชการหรือเกษียณอายุราชการแล้ว (ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2559: 313) หรือดูหมิ่นเจ้าพนักงานที่ได้กระทำการนอกอำนาจและหน้าที่ ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 421/2499 (เนติบัณฑิตยสภา, 2499: 307)หรือดูหมิ่นเจ้าพนักงานเพราะเรื่องส่วนตัวตามคำพิพากษาฎีกาที่ 920/2508 (เนติบัณฑิตยสภา, 2508: 2416) ไม่เป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน แต่อาจผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตามมาตรา 393 ซึ่งเป็นบททั่วไปได้

ข้อสังเกตต่อมาคือในเรื่องเจตนาในเรื่องของการดูหมิ่น กล่าวคือ ผู้ที่จะมีความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานได้นั้นจะต้องกระทำโดยรู้ว่าเป็นบุคคลที่ตนดูหมิ่นนั้นเป็นเจ้าพนักงาน และได้กระทำการดูหมิ่นเจ้าพนักงานผู้นั้น (คณิศร ฌ นคร, 2553: 734) ยกตัวอย่างเช่น “คนเมาสุรากล่าวว่ากรรมการหมา ๆ แปลภาษาอังกฤษไม่ได้ ผู้ตั้งไม่ดูไม่แลตั้งคนหมา ๆ มาเป็นกรรมการอำเภอ โดยคนเมาไม่รู้ตัวผู้ตั้ง และไม่ตั้งใจหมิ่นประมาทผู้แต่งตั้งซึ่งเป็นเจ้ากระทรวงจะเอาถ้อยคำกว้าง ๆ ซึ่งจำเลยไม่รู้จักตัวตนมาแปลว่าใส่ร้ายแก่ผู้นั้นผู้นี้จึงไม่ชอบ” (จิตติ ตังศกัณท์, 2548: หัวข้อ 580 หน้า 130) โดยจากคำพิพากษาดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าผู้กระทำความผิดไม่ได้มีเจตนาในการดูหมิ่นเจ้ากระทรวงเพราะไม่รู้ใครเป็นผู้แต่งตั้งกรรมการอำเภอ เพราะจากข้อเท็จจริงผู้กระทำความผิดตั้งใจที่จะหมิ่นประมาทกรรมการอำเภอผู้เดียวจึงไม่อาจที่จะปรับลงความผิดฐานดูหมิ่นเจ้ากระทรวงที่เป็นเจ้าพนักงานในการแต่งตั้งกรรมการอำเภอได้

2.3 ความผิดฐานดูหมิ่นศาล

เหตุที่ความผิดในฐานนี้ได้กำหนดขึ้นให้เป็นการเฉพาะแตกต่างจากความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน ทั้ง ๆ ที่ตัวองค์กรศาลก็เป็นหน่วยงานของรัฐและผู้พิพากษาเองก็ถือได้ว่าเป็นเจ้าพนักงานคนหนึ่ง แต่กฎหมายก็ได้มีการกำหนดคุ้มครองการทำงานของศาลให้สูงกว่าเจ้าพนักงาน ด้วยเหตุผลมุ่งหมายที่ว่ารัฐต้องการที่จะปกป้องให้กระบวนการพิจารณาคดีด้วยระบบศาลเป็นไปอย่างสงบเรียบร้อยเพื่อที่จะให้ศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาได้อย่างยุติธรรม (นิติ เอียวศรีวงศ์, 2555)

การกระทำความผิดฐานดูหมิ่นศาลปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 198 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาหรือพิพากษาคดี หรือกระทำการขัดขวางการพิจารณาหรือพิพากษาของศาล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งเมื่อพิจารณาตามตัวบทจะพบว่าการดูหมิ่นศาลมีความหมายถึง การดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาหรือพิพากษาคดี หรือกระทำการขัดขวางการพิจารณาหรือพิพากษาของศาล โดยจะต้องเป็นการกระทำที่เจตนาดูหมิ่นศาลเพื่อลดคุณค่าในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลหรือผู้พิพากษาในสายตาของผู้ที่กระทำการดูหมิ่นยกตัวอย่างเช่น “กล่าวหาว่าผู้พิพากษาลงโทษจำเลย โดยไม่คำนึงถึงหลักกฎหมาย ทำให้ไม่ชอบ ไม่ยุติธรรม ไม่เป็นที่พึงของประชาชน” ซึ่งถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการดูหมิ่นศาลในการพิจารณาคดีตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1650/2514 (เนติบัณฑิตยสภา, 2514: 1364)

ข้อสังเกตเกี่ยวกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลก็คือการกระทำให้การดูหมิ่นศาลไม่ได้หมายความว่าต้องกระทำต่อหน้าศาลหรือขณะพิจารณาคดีของศาลเท่านั้น แต่อาจกระทำนอกศาลที่ส่งผลให้ไม่อาจพิจารณาหรือพิพากษาคดีได้โดยเรียบร้อย เช่น เอากลอง เอาฆ้องมาตีให้เกิดเสียงอึกทีกอยู่นอกศาลก็ได้ เป็นต้น(หยุด แสงอุทัย, 2556: 108-109)

ข้อสังเกตการคุ้มครองศาลในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการคุ้มครองเฉพาะตัวผู้พิพากษา เพราะหากเป็นการกระทำความผิดต่อเนื้อตัวผู้พิพากษาก็จะเป็นความผิดฐานเจ้าพนักงานอยู่แล้ว แต่ในที่นี้จะเป็นการคุ้มครองการทำหน้าที่เป็นศาล ดังนั้นหากมีการกระทำต่อตัวผู้พิพากษาเป็นการเฉพาะตัว ไม่ใช่กระทำต่อตัวผู้พิพากษาในฐานะศาลที่พิจารณาคดีก็จะไม่ใช่ความผิดฐานนี้ ยกตัวอย่างเช่น จับผู้พิพากษาไปขังเพื่อไม่ให้ไปทำงานที่ศาล ไม่ใช่ความผิดฐานดูหมิ่นศาลตามมาตรา 198 เพราะผู้กระทำไม่ได้กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดขวางกระบวนการพิจารณาคดีหรือพิพากษาคดีในศาล แต่อาจเป็นความผิดตามมาตรา 138 ได้ (จิตติ ดิงศรัทีย, 2548: หัวข้อ 739 หน้า 431)

2.4 ความผิดฐานดูหมิ่นศพ

คำว่า “ศพ” หมายความว่า ร่างของคนที่เสียชีวิตไปแล้ว ซึ่งจะต้องเป็นการตายของบุคคลธรรมดาเท่านั้นไม่รวมถึงการตายโดยผลของกฎหมาย เพราะความผิดฐานนี้จะต้องมีร่างของผู้ตายเป็นองค์ประกอบความผิดด้วย

นอกจากนี้แนวคิดในการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับศพมาจากการกระทำความผิดอันไม่เป็นการเคารพผู้ตาย หรือการกระทำอันไม่เหมาะสมต่อศพไม่ว่าทางใด ๆ เพราะว่าศพแม้ว่าจะไม่ใช่สมรดกที่ตกแก่ทายาท แต่ทายาทย่อมเคารพบูชาศพที่เป็นญาติกับตน การกระทำที่ไม่เหมาะสมก็อาจเป็นการทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคมได้ ซึ่งในอดีตกฎหมายไทยยังไม่มีกฎหมายที่ลงโทษในกรณีที่ดูหมิ่นเหยียดหยามศพอย่างชัดเจน และเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ประมวลกฎหมายอาญาของไทยจึงได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับศพไว้ในลักษณะที่ 13 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2558

ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดความผิดฐานดูหมิ่นศพไว้ในมาตรา 366/4 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งความผิดเกี่ยวกับการดูหมิ่นเหยียดหยามศพนั้น แม้ว่าศพจะไม่มีชีวิตหรือชื่อเสียงให้ได้รับการคุ้มครองแต่ความผิดที่คุ้มครองเกี่ยวกับศพนั้นมุ่งที่จะคุ้มครองถึงศักดิ์ศรี เกียรติยศ ชื่อเสียงและความเป็นมนุษย์ของผู้ตาย และครอบครัวของผู้ตายที่ยังมีชีวิตอยู่

ดังนั้นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพ จึงหมายถึง การแสดงออกของผู้กระทำความผิดต่อร่างของผู้ตายหรือศพ ซึ่งอาจจะกระทำด้วยวาจา กริยา เช่น เอาเท้าถีบศพ ปัสสาวะอุจจาระรดศพ หรือนำศพไปแก้ผ้าแห่ประจานตามที่ต่าง ๆ ในเชิงให้ได้รับความอับอายในร่างของผู้ตาย หรือ กล่าววาจาว่าเป็นศพทุเรศเหมือนสุนัขหรือสัตว์เลื้อยคลาน เป็นต้น

อย่างไรก็ดีข้อสังเกตในเรื่องของดูหมิ่นศพจะพบว่าการความผิดฐานดูหมิ่นศพ จะไม่รวมถึงเด็กที่คลอดออกมาไม่มีชีวิต หรือซากทารกที่แท้ง เพราะไม่มีสภาพบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 15 ที่ไม่ว่าจะตายและกลายเป็นศพอันเป็นองค์ประกอบที่จะทำการดูหมิ่นได้

นอกจากนี้ยังมีกรณีศาลสั่งให้เป็นบุคคลสาบสูญตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 62 ที่ว่าบุคคลที่ศาลได้สั่งให้เป็นคนสาบสูญให้ถือว่าเป็นบุคคลที่ถึงแก่ความตาย หากครบกำหนดตามมาตรา 61 เพราะการสาบสูญนั้นตามมาตรา 61 คือหายไปจากถิ่นที่อยู่ จึงไม่ว่าจะพบเป็นศพหรือร่างผู้ตายให้ดูหมิ่นเหยียดหยามศพได้

ข้อสังเกตต่อมาคือหากมีการกระทำต่อที่ฝังศพหรือพิธีกรรมอื่น การรบกวนอนุสาวรีย์ ที่รำลึกถึงผู้ตาย หรือการขุดสุสานที่ศพเน่าเปื่อยไปแล้ว การกระทำดังกล่าวอาจไม่เข้าองค์ประกอบความผิดได้ เพราะในเรื่องของความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศพในประมวลกฎหมายอาญานั้นจะต้องเป็นการจำกัดการกระทำต่อศพหรือร่างผู้ตายเท่านั้น (ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ, 2559ก: 401) ไม่รวมถึงสิ่งอื่นรอบข้างประกอบ ส่วนการกระทำดังกล่าวข้างต้น อาจจะผิดในเรื่องความผิดบทอื่นเช่นทำให้เสียทรัพย์หรือความผิดอื่นหรือไม่ก็ต้องพิจารณาตามข้อเท็จจริง เป็นเรื่อง ๆ ไป

3. ความผิดฐานหมิ่นประมาทและดูหมิ่น

นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายอาญาก็ได้มีการวางมาตรการคุ้มครองการใช้ถ้อยคำหมิ่นประมาทและดูหมิ่นที่ไม่เหมาะสมแก่บุคคลที่สมควรได้รับความเคารพ ซึ่งการหมิ่นประมาทหรือถูกดูหมิ่นนั้นอาจจะกระทบต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรได้ โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักของประเทศไทยและผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนของพระมหากษัตริย์ (มาตรา 112) นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้ความคุ้มครองแก่ประมุขของรัฐต่างประเทศ (มาตรา 133) และผู้แทนของรัฐต่างประเทศที่ได้รับแต่งตั้งให้มาสู่ราชสำนัก (มาตรา 134) เป็นการเฉพาะอีกด้วย

3.1 ความผิดฐานหมิ่นประมาทและดูหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ความผิดฐานดูหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นั้นปรากฏในประมวลกฎหมายมาตรา 112 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี”

ในมาตรานี้ได้กำหนดความผิดแบ่งเป็นสามส่วนคือการกระทำหมิ่นประมาท การดูหมิ่น และการแสดงความอาฆาตมาดร้าย โดยในเรื่องของความผิดในเรื่องของหมิ่นประมาทนั้นได้มีการนำหลักของมาตรา 326 มาปรับใช้ในมาตราดังกล่าว ส่วนในเรื่องของดูหมิ่นนั้นมีความหมายตามมาตรา 393 แต่จะมีความแตกต่างจากมาตรา 393 อยู่ นั่นก็คือการดูหมิ่นในมาตรานี้ไม่จำเป็นที่จะต้องกระทำซึ่งหน้าหรือโฆษณา แต่แค่มีการกระทำแม้จะทำลับหลังผู้ถูกดูหมิ่นก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว ยกตัวอย่างเช่น “เพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นเพลงที่ใช้บรรเลงในการพระราชพิธีหรือพิธีการต่าง ๆ เพื่อถวายพระเกียรติและถวายความเคารพแด่องค์พระมหากษัตริย์ ดังนั้นการที่จำเลยมิได้ยืนตรงเช่นประชาชนคนอื่นในขณะที่เพลงเปิดขึ้น ทั้งยังกล่าวล้อยั่วว่า “เฮ้ย เปิดเพลงอะไรไว้อย่างนี้ ฟังไม่รู้เรื่อง” เช่นนี้ เห็นได้ชัดว่าจำเลยมีเจตนาที่จะดูหมิ่นพระมหากษัตริย์” ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1294/2521 (เนติบัณฑิตยสภา, 2521: 1581) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดูหมิ่นดังกล่าวแม้จะมีได้กระทำต่อหน้าผู้ถูกดูหมิ่นก็ถือว่าเป็นความผิดสำเร็จแล้วนั่นเอง ส่วนการแสดงความอาฆาตมาดร้ายนั้นมีความหมายถึง การแสดงถ้อยคำ ความมุ่งร้ายว่าในอนาคตจะกระทำการให้เสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สินชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิอื่น ๆ ไม่ว่าจะแสดงออกด้วยการใช้ข้อความ คำพูด ถ้อยคำกริยาหรือการกระทำใด ๆ หรือแม้จะแค่กล่าววาจาแสดงความอาฆาตมาดร้ายไปแต่ในความเป็นจริงก็ไม่ได้คิดที่จะกระทำก็ตาม กฎหมายก็ถือว่าเป็นความผิดแล้ว(ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2559ก: 31)

ข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับความผิดในมาตรา 112 นั่นก็คือหากถ้อยคำที่แสดงหรือกริยาใด ๆ ที่แสดงออกแม้ว่าจะไม่เป็นความจริงและไม่เกิดผลคือไม่มีบุคคลอื่นใดเชื่อถือเลยก็ตาม แต่การกระทำดังกล่าวกฎหมายก็ถือเป็นความผิดแล้ว

จากคำพิพากษาเดียวกันนี้ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือแม้ว่ามาตรานี้จะนำหลักในเรื่องของหมิ่นประมาทมาปรับใช้ก็ตาม แต่ก็ได้หมายความว่าหมิ่นประมาทสถาบันพระมหากษัตริย์จะสามารถอ้างเหตุยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษได้ตามมาตรา 329

มาตรา 331 ซึ่งเหตุยกเว้นความผิด หรือมาตรา 330 ซึ่งเป็นเหตุยกเว้นโทษมาพิสูจน์เพื่อให้การกระทำไม่ต้องรับผิดหรือไม่ต้องรับโทษได้ เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่พึงเคารพสักการะอยู่ในฐานะที่จะละเมิดมิได้ จึงอยู่เหนือการติชมทั้งปวง ทั้งด้วยความผิดในมาตรา 112 นั้นเป็นความผิดเฉพาะที่บัญญัติโดยคำนึงถึงฐานะของบุคคลและความมั่นคงของประเทศ ฉะนั้นจึงไม่อาจที่จะนำบทบัญญัติเพื่อยกเว้นความผิดและยกเว้นโทษทั้งสามมาตราที่ได้กล่าวมาปรับใช้แก่ความผิดตามมาตรา 112 ไม่ได้ เพราะมาตราที่ได้กล่าวมานั้นเจตนาใช้สำหรับกรณีที่คนธรรมดาสามัญถูกหมิ่นประมาทซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลไม่ได้กระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศนั่นเอง

3.2 ความผิดฐานหมิ่นประมาทและดูหมิ่นประมุขของรัฐต่างประเทศ

ปรากฏในหมวด 4 ในเรื่องความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 133 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายราชาธิบดี ราชาินี ราชสามี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” โดยองค์ประกอบความผิดในส่วนของการกระทำหมิ่นประมาทนั้นใช้หลักองค์ประกอบตามมาตรา 326 ในเรื่องดูหมิ่นนั้นก็ใช้หลักองค์ประกอบตามมาตรา 393 และในเรื่ององค์ประกอบเกี่ยวกับการแสดงความอาฆาตมาดร้ายก็นำมาตรา 112 มาปรับใช้เช่นเดียวกัน แต่เปลี่ยนผู้ถูกกระทำจากสถาบันกษัตริย์และผู้แทนพระองค์มาเป็นราชาธิบดี ราชาินี ราชสามี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศเท่านั้นเอง

ข้อสังเกตเกี่ยวกับเรื่องนี้ พบว่ามาตรานี้จะไม่ได้ระบุว่าการกระทำต่อราชาธิบดี ราชาินี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศจะต้องเป็นประเทศที่มีสัมพันธ์ไมตรีด้วยหรือไม่ แต่ในเมื่อพิจารณาถึงความหมายในหมวด 4 ที่กล่าวถึงการกระทำความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีต่างประเทศ จึงจำเป็นที่จะต้องจำกัดการคุ้มครองแต่กับประเทศที่มีสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศไทยเท่านั้น

3.3 ความผิดฐานหมิ่นประมาทและดูหมิ่นผู้แทนของรัฐต่างประเทศ

ตามในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 134 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายผู้แทนรัฐต่างประเทศซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปีหรือปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งกฎหมายได้กำหนดความคุ้มครองเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทและดูหมิ่นผู้แทนของรัฐต่างประเทศไว้ด้วย

ดังนั้นหลักในการปรับแก้องค์ประกอบความผิดตามมาตรานี้จะนำองค์ประกอบตามมาตรา 326 ในเรื่องหมิ่นประมาท และในเรื่องดูหมิ่นนั้นก็ใช้หลักองค์ประกอบตามมาตรา 393 รวมถึงการนำองค์ประกอบเกี่ยวกับการแสดงความอาฆาตมาดร้ายตามมาตรา 112 มาปรับใช้เช่นกันแต่เปลี่ยนผู้เสียหายมาเป็นผู้แทนของรัฐต่างประเทศเหมือนกับการปรับใช้มาตรา 133 นั่นเอง

ข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับความผิดในฐานนี้คือในมาตราที่เกี่ยวกับความมั่นคงทั้งสามประการข้างต้นนั้นจะมีการกำหนดทั้งความผิดฐานหมิ่นประมาทและดูหมิ่นให้เป็นความผิดอยู่ในมาตราเดียวกัน โดยเฉพาะการที่ กฎหมายได้กำหนดองค์ประกอบในเรื่องการแสดงความอาฆาตมาดร้ายซึ่งเป็นเรื่องของความคลอบคลุ้มทั้งในเรื่องชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ชื่อเสียง หรือสิทธิอื่น ๆ อันเป็นการกำหนดความรับผิดชอบที่กว้างกว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทและความผิดฐานดูหมิ่นบุคคลทั่ว ๆ ไปนั่นเอง

จึงเห็นได้ว่าการคุ้มครองเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ รวมถึงประมุขของรัฐต่างประเทศและตัวแทนของรัฐต่างประเทศแม้ว่าองค์ประกอบความผิดในมาตราดังกล่าวจะนำหลักความผิดจะมีการนำเรื่องหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา และดูหมิ่นบุคคลธรรมดา มาปรับใช้ แต่จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของกฎหมายมิได้มีการมุ่งคุ้มครองแต่ปัจเจกชนเป็นการเฉพาะเหมือนกับการหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดาตามมาตรา 326 และดูหมิ่นบุคคลธรรมดาตาม 393 หรือ มิได้มุ่งคุ้มครองให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการปฏิบัติราชการเหมือนกับการกำหนดความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานตามมาตรา 136 หรือ ดูหมิ่นศาลตามมาตรา 198 แต่จะเป็นการคุ้มครองที่มุ่งหมายเกี่ยวกับความมั่นคงของราชอาณาจักรทั้งภายในราชอาณาจักรซึ่งหมายถึงการคุ้มครองดูแลสถาบันอันพระมหากษัตริย์และการคุ้มครองความมั่นคงที่เกี่ยวกับภายนอกราชอาณาจักรซึ่งก็คือการดูแลตัวแทนของรัฐต่างประเทศที่มีสัมพันธ์ไมตรีให้ได้รับความคุ้มครอง อันจะเห็นได้จากกรณีที่ไม่สามารถนำเหตุยกเว้นความผิดและเหตุยกเว้นโทษมาปรับใช้ได้ รวมถึงความผิดดังกล่าวจะมีการกำหนดโทษที่สูงกว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทและดูหมิ่นในฐานความผิดอื่น ๆ นั่นเองจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้มีการกำหนดคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคลไม่ให้ถูกทำลายเสื่อมเสียไป พร้อมทั้งยังป้องกันเพื่อไม่ให้สังคมเกิดความขัดแย้งอันนำไปสู่การแตกแยกในสังคมจากการกระทำที่ไม่ว่าจะเป็นถ้อยคำ ข้อความ หรือวิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสมได้

อย่างไรก็ดีบางครั้งแม้ว่าประชาชนหรือบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมจะได้มีการศึกษาถึงข้อกฎหมายเรื่องหมิ่นประมาทและดูหมิ่น หรือแม้กระทั่งนักกฎหมายเองบางครั้งยังมีความสับสนและไม่เข้าใจว่าถ้อยคำหรือข้อความใดเป็นเพียงถ้อยดูหมิ่น หรือถ้อยคำใดเป็นเพียงหมิ่นประมาท หรือเป็นทั้งถ้อยคำข้อความที่ดูหมิ่นและหมิ่นประมาท ดังตัวอย่างที่ว่า โจทก์ถูกจำเลย พูดว่าไอ้ทนายกระจอก ไอ้ทนายเองขวยถ้อยคำดังกล่าวแม้ศาลชั้นต้นจะมีคำพิพากษามาว่าเป็นเพียงข้อความดูหมิ่น แต่โจทก์ที่เป็นนักกฎหมายก็ยังมีความเห็นว่าเป็นข้อความหมิ่นประมาทเพราะคำพูดดังกล่าวหมายถึงโจทก์เป็นทนายไม่ดีและเป็นทนายชั้นต่ำไม่มีศักดิ์ศรีพอที่จะเป็นทนายได้ จึงได้มีการต่อสู้กันจนถึงศาลฎีกาและศาลฎีกาก็ได้มีคำพิพากษาว่าจากข้อความดังกล่าวเป็นเพียงคำพูดเหยียดหยามโจทก์ให้ได้รับความความอับอายและเจ็บใจซึ่งเป็นความผิดฐานดูหมิ่นหาใช่การใส่ความโจทก์ให้เสียชื่อเสียงไม่ จึงไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2324/2518 (เนติบัณฑิตยสภา, 2518: 2827)

จากคำพิพากษาศาลฎีกาเห็นว่าข้อความดูหมิ่นที่จะมีความผิดในเรื่องหมิ่นประมาทนั้นจะต้องเป็นข้อความที่เกิดจากการใส่ความให้ถูกดูหมิ่นมิใช่เกิดจากการที่ผู้ถูกระทำถูกดูหมิ่นนั่นเอง แต่หากพิจารณาต่อไปคำกล่าวดูหมิ่นหากแสดงความดูหมิ่นแก่ตัวผู้ถูกระทำแล้วและการดูหมิ่นดังกล่าวยังเป็นการใส่ความให้ผู้ถูกระทำถูกดูหมิ่นเกลียดชังต่อบุคคลที่สามอีกด้วย ก็อาจจะเป็นความผิดทั้งดูหมิ่นและหมิ่นประมาทด้วยซึ่งเป็นความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทนั่นเอง(จิตติ ดิงศักดิ์, 2548: หัวข้อ 577 หน้า 121-125)

ข้อสังเกตที่น่าสนใจเรื่องความผิดฐานหมิ่นประมาทและดูหมิ่น

ข้อสังเกตแรกในเรื่องของหมิ่นประมาทและดูหมิ่นนั้น จากการศึกษาเห็นว่าความผิดหมิ่นประมาท จะต้องเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงหรือใส่ความต่อบุคคลที่สามเพื่อให้บุคคลที่สามนั้นลดคุณค่าของผู้ที่ถูกหมิ่นประมาทลงและหวังที่จะให้ผู้ถูกดูหมิ่นประมาทเสื่อมเสียชื่อเสียง ส่วนความผิดดูหมิ่นนั้นจะเป็นเรื่องที่ผู้ดูหมิ่นเป็นผู้ลดคุณค่าของผู้ถูกดูหมิ่นเอง และไม่ได้หวังให้เสื่อมเสียชื่อเสียงจึงไม่จำเป็นต้องเป็นข้อเท็จจริงแต่อาจเป็นคำด่าก็ได้โดยอาจเป็นการกระทำซึ่งหน้าหรือกระทำด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 ก็ได้ หรืออาจเป็นการกระทำลับหลังผู้ถูกดูหมิ่นตามมาตรา 136 หรือ 198 ก็ได้ เช่นนี้แล้วถ้อยคำบางครั้งอาจจะเป็นเพียงถ้อยคำดูหมิ่นแต่ไม่เป็นหมิ่นประมาทก็ได้ หรือเป็นเพียงถ้อยคำหมิ่นประมาทแต่ไม่เป็นดูหมิ่นก็ได้ หรืออาจจะเป็นทั้งสองอย่างพร้อมกันในถ้อยคำเดียวกันก็ได้ ซึ่งจะต้องพิจารณาถ้อยคำนั้น ๆ ประกอบกับบริภา วาจา และอื่น ๆ ประกอบด้วยนั่นเอง

ข้อสังเกตประการที่สองในเรื่องของหมิ่นประมาทและดูหมิ่นนั้นจากการศึกษาเห็นว่าประมวลกฎหมายอาญากำหนดให้ความผิดฐานดูหมิ่นไม่ว่าจะเป็นมาตรา 136, 198, 366/4 และ 393 ไม่สามารถยอมความได้ ซึ่งแตกต่างจากความผิดฐานหมิ่นประมาทที่มีกำหนดไว้ในมาตรา 333 ที่กำหนดให้ความผิดฐานหมิ่นประมาทสามารถยอมความได้

ข้อสังเกตประการที่สาม ในเรื่องของหมิ่นประมาทและดูหมิ่นนั้น จากการศึกษามองเห็นว่ากรณีของการดูหมิ่นกฎหมายอาญานั้นได้มีการแบ่งบุคคลที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองออกเป็นกลุ่ม ซึ่งจะเห็นได้จากหากเป็นการดูหมิ่นบุคคลธรรมดาจะใช้มาตรา 393 หากดูหมิ่นเจ้าพนักงานจะใช้มาตรา 136 หากดูหมิ่นศาลก็จะใช้มาตรา 198 หรือหากเป็นการดูหมิ่นศพก็จะใช้มาตรา 366/4 มาปรับตามข้อเท็จจริงและกำหนดความรับผิดตามหนักเบาของเจตนา และผลของการกระทำ ซึ่งแตกต่างจากความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ไม่ได้กำหนดความผิดแยกไว้ชัดเจนเหมือนความผิดฐานดูหมิ่น จึงจะเห็นได้ว่าหากมีการหมิ่นประมาทเจ้าพนักงานหมิ่นประมาทศาล ก็จะมีผลผิดเหมือนหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดาตามมาตรา 326 เท่านั้น

ข้อสังเกตประการสุดท้าย ในเรื่องของหมิ่นประมาทและดูหมิ่นนั้น จากการศึกษามองเห็นว่าในกรณีเช่นมาตรา 112, 133 และ 134 แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดความผิดฐานหมิ่นประมาทและดูหมิ่นไว้ในมาตราเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามการปรับใช้ก็จะมีกรณีที่แยกกัน อันเนื่องจากหากเป็นการดูหมิ่นก็จะปรับใช้ตามมาตรา 393 แต่หากเป็นการหมิ่นประมาทกฎหมายในมาตรานั้นก็ต้องตามมาตรา 326 ซึ่งจะแยกองค์ประกอบความผิดออกกันอย่างชัดเจน โดยเหตุผลในการกำหนดความรับผิดในเรื่องของหมิ่นประมาทและดูหมิ่นให้อยู่ในมาตราเดียวกันนั้นก็เพราะว่ากฎหมายประสงค์ที่จะคุ้มครองให้บุคคลดังกล่าวได้รับความคุ้มครองที่ครอบคลุมมากกว่าการคุ้มครองโดยใช้หลักทั่วไปนั่นเอง

บทสรุป

จากการศึกษาในเรื่องของความผิดฐานดูหมิ่นและหมิ่นประมาทในกฎหมายอาญาของไทยภาพรวมก็จะเห็นได้ว่าความผิดฐานดูหมิ่นและหมิ่นประมาทเป็นความผิดที่มีความแตกต่างกันทั้งในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านของการกำหนดความรับผิดของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการใช้ถ้อยคำ หรือแม้แต่การนำไปใช้ที่บางครั้งนักกฎหมายก็ยังคงอาจมีความสับสนว่าถ้อยคำหรือข้อความใดเป็นข้อความที่ดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาท เพราะในเรื่องของความผิดฐานดูหมิ่นและหมิ่นประมาทนั้นการที่จะปรับข้อเท็จจริงว่าเมื่อใดจะเป็นข้อความหรือถ้อยคำมีความหมายเฉพาะเจาะจงว่าเป็นหมิ่นประมาทหรือถ้อยคำดูหมิ่นนั้นไม่สามารถทำได้ เพราะการปรับ

ข้อเท็จจริงว่าข้อความหรือถ้อยคำใดจะเป็นความผิดได้นั้นจะต้องพิจารณาถึงสภาวะการณ์ขณะที่มีการกระทำว่าอยู่ในสถานการณ์เช่นใด เพราะหากอยู่ในกลุ่มเพื่อนฝูงการใช้ถ้อยคำบางคำอาจจะไม่เป็นความผิด แต่หากบางครั้งอยู่ในบริบทหรือในกลุ่มคนที่ไม่สมควรที่จะพูดการใช้ถ้อยคำแม้จะเป็นคำเดียวกัน ก็อาจมีความผิดฐานดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทได้นั่นเอง ดังนั้นหากจะถามว่าถ้อยคำใดจะเป็นถ้อยที่ดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทนั้นคงจะไม่สามารถตอบได้ทันที แต่จะต้องพิจารณาถึงบริบทในขณะนั้นของผู้กระทำก่อนจึงจะสามารถวินิจฉัยว่าผิดหรือไม่ผิดได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมตามข้อกฎหมายนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *กฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: พลสยามพริ้นติ้ง, หน้า 149-152.
- คณพล จันทรหอม. (2559). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 1 ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง* (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน, หน้า 301.
- คณิต ผนนคร. (2553). *กฎหมายอาญา ภาคความผิด* (พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2548). *กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2553). *กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2559ก). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ* (พิมพ์ครั้งที่ 13 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2559ข). *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง* (พิมพ์ครั้งที่ 36). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2559ค). *หลักกฎหมายอาญาภาคความผิด* (พิมพ์ครั้งที่ 11 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (วันจันทร์ที่ 27 กุมภาพันธ์ 2555). “หมิ่นศาล”. *หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน*. สืบค้นจาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1330349474
- เนติบัณฑิตยสภา. (2473). *คำพิพากษาศาลฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา. สืบค้นจาก <https://deka.in.th/view-72095.html>

เนติบัณฑิตยสภา. (2499). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2501). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2507). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2508). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2509). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2514). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2517). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2518). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2521). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2522ก). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2522ข). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2525). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2527). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2530). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2531). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2534). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2557). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

เนติบัณฑิตยสภา. (2558). *คำพิพากษาฎีกา*. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

พิสิษฐ์ วงศ์เอียรธนา. (2552). *ความรับผิดชอบทางอาญารัฐานหมิ่นประมาทที่กระทำต่อบุคคล
สาธารณะในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการ.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ, หน้า 82.*

สัณชัย สัจจวานิช.(2515).“หมิ่นประมาท ดูหมิ่น”.*บทบัญญัติ, เล่มที่ 29 (ตอน 2),*หน้า 366.

สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. (2531). *คำพิพากษาฎีกา, เล่ม 12,* หน้า 341.

สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. (2536). *คำพิพากษาฎีกา, เล่ม 12,* หน้า 333.

สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. (2537). *คำพิพากษาฎีกา, เล่ม 8,* หน้า 111.

สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. (2538). *คำพิพากษาศาลฎีกา, เล่ม 9*, หน้า 215.

สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. (2541). *คำพิพากษาศาลฎีกา, เล่ม 11*, หน้า 228.

สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. (2542). *คำพิพากษาศาลฎีกา, เล่ม 12*, หน้า 52.

สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. (2552). *คำพิพากษาศาลฎีกา, เล่ม 11*, หน้า 160.

หยุด แสงอุทัย. (2556). *กฎหมายอาญา ภาค 2-3(พิมพ์ครั้งที่ 11 แก้ไขปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Translated Thai Reference

Jitti Tingsaphat. (2005). *Criminal Law Division 2 part 1*(8th Edition).Bangkok: The Thai Bar Association.

Jitti Tingsaphat. (2010). *Criminal Law Division 2 part 2 and Division 3*(7th Edition). Bangkok:The Thai Bar Association.

Kietkajorn Vachanasvasti. (2008). *Criminal Law Division 1 General Provision* (10th Edition).Bangkok: Pholsiam Printing Publishing (Thailand) Ltd., p. 149-152.

Kanaphon Chanhom. (2016). *Criminal Law Book 1: Specific offences Title 10 offences affecting life and Body and Title 11 offences against freedom and reputation*(2nd Editionrevision). Bangkok: Winyuchon Publication House Co., Ltd., p. 301.

Kanit Na Nakorn. (2010). *Specific offences Division inCriminal Law*(10th Edition revision.).Bangkok: Winyuchon Publication House Co., Ltd.

Nidhi Eoseewong. (Monday 27 Feb2012).“*Insulting the Court*”. *Matichon Daily*. Retrieve fromhttp://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1330349474

Office of Judicial Affairs. (1988). *The Supreme Court Judgement,book 12*, p. 341.

Office of Judicial Affairs. (1993). *The Supreme Court Judgement,book 12*, p. 333.

Office of Judicial Affairs. (1994). *The Supreme Court Judgement,book 8*, p. 111.

Office of Judicial Affairs. (1995). *The Supreme Court Judgement,book 9*, p. 215.

- Office of Judicial Affairs. (1998). *The Supreme Court Judgement*,book 11, p. 228.
- Office of Judicial Affairs. (1999). *The Supreme Court Judgement*,book 12, p. 52.
- Office of Judicial Affairs. (2009). *The Supreme Court Judgement*,book 11, p. 160.
- Pisith Wongthianthana. (2009).*Criminal Liability for the Defamation of Public Figures who involve in Political Society and Public Affairs*.(Master of Law (Criminal Law), Thammasat University).Bangkok, p. 82.
- Sanchai Satchawanit.(1972).“Defamation and insulting”.*Bot Bundit, book 29* (part 2),p.366.
- The Thai Bar Association. (1930). *The Supreme Court Judgement*.Bangkok:The Thai Bar Association. Retrieve from<https://deka.in.th/view-72095.html>
- The Thai Bar Association. (1956). *The Supreme Court Judgement*.Bangkok: The Thai Bar Association.
- The Thai Bar Association. (1958). *The Supreme Court Judgement*.Bangkok: The Thai Bar Association.
- The Thai Bar Association. (1964). *The Supreme Court Judgement*.Bangkok: The Thai Bar Association.
- The Thai Bar Association. (1965). *The Supreme Court Judgement*.Bangkok: The Thai Bar Association.
- The Thai Bar Association. (1966). *The Supreme Court Judgement*.Bangkok: The Thai Bar Association.
- The Thai Bar Association. (1971). *The Supreme Court Judgement*.Bangkok: The Thai Bar Association.
- The Thai Bar Association. (1974). *The Supreme Court Judgement*.Bangkok: The Thai Bar Association.
- The Thai Bar Association. (1975). *The Supreme Court Judgement*.Bangkok: The Thai Bar Association.
- The Thai Bar Association. (1978). *The Supreme Court Judgement*.Bangkok:

The Thai Bar Association.

The Thai Bar Association. (1979a). *The Supreme Court Judgement*. Bangkok:
The Thai Bar Association.

The Thai Bar Association. (1979b). *The Supreme Court Judgement*. Bangkok:
The Thai Bar Association.

The Thai Bar Association. (1982). *The Supreme Court Judgement*. Bangkok:
The Thai Bar Association.

The Thai Bar Association. (1984). *The Supreme Court Judgement*. Bangkok:
The Thai Bar Association.

The Thai Bar Association. (1987). *The Supreme Court Judgement*. Bangkok:
The Thai Bar Association.

The Thai Bar Association. (1988). *The Supreme Court Judgement*. Bangkok:
The Thai Bar Association.

The Thai Bar Association. (1991). *The Supreme Court Judgement*. Bangkok:
The Thai Bar Association.

The Thai Bar Association. (2014). *The Supreme Court Judgement*. Bangkok:
The Thai Bar Association.

The Thai Bar Association. (2015). *The Supreme Court Judgement*. Bangkok:
The Thai Bar Association.

Twekiat Menakanist. (2016a). *Specific Offences and Petty Offences in Criminal Law* (13th Edition Revision). Bangkok: Winyuchon Publication House Co., Ltd.

Twekiat Menakanist. (2016b). *The Criminal Code of Thailand: Reference Edition* (36th Edition). Bangkok: Winyuchon Publication House Co., Ltd.

Twekiat Menakanist. (2016c). *Principle of Criminal Law: Specific Offences* (11th Edition revision). Bangkok: Winyuchon Publication House Co., Ltd.

Yud Sang-Utai. (2013). *Criminal Law Division 2-3* (11th Edition revision). Bangkok:
Thammasat University Press.